

Ymnigt ympade träd på Palmsöndagen? Judendom och konvertering

Av Sebastian Selvén

På Palmsöndagen, en kristen helgdag som redan ekar av judiska seder då "palmkvistarna" man använder härstammar från det judiska *lulav*-knippet med palm-, myrten- och pilkvistar, stöter vi på en öppning mot det judiska i läsningen ur Jesaja 56:6-8 som talar om "främlingar som sluter sig till J-HVH" och håller sabbat och deltar i tempeloffren. Här talas om de som kommer utifrån och träder in i Israels förbund. Samma tema tar Paulus upp i Efeseiebrevet 2:12-16 där han nämner de icke-judiska jesustroende som tidigare "var utan Kristus, utanför medborgarskapet i Israel, utan del i förbunden." Enligt Paulus har dock skiljemuren rivits mellan judar och icke-judar genom Jesus. En bild som används i Rom 11:17 är den om Israel som olivträdet, som de icke-judiska jesustroende inympas på.

Paulus skriver om hur judar och hedningar bör förhålla sig till varandra i den unga Jesusrörelsen (alltså inte om "kristendomen" och "judendomen", då de identiteterna är senare). Orden har senare förståtts som ett exempel på en inkluderande kristendom jämfört med en utestängande judendom. Bilden av olivträdet med inympad gren har dock en nära parallell i rabbinsk litteratur (*Vajiqra Rabba* 1:2), med utgångspunkt i Hosea 14:6-8: "Jag ska vara som dagg för Israel. Han ska blomma som liljan, han ska slå rot som Libanon... De som sitter i hans skugga ska återvända, de ska ge liv åt ny säd, de ska blomma som vinrankan. Hans rykte blir som Libanons vin." Rabbi Abahu kommenterar:

De som sitter i hans skugga: Dessa är konvertiterna som kommer och tar skydd i skuggan av den Heliga Välsignade.

De ska ge liv åt ny säd: De blir rötter precis som Israel.

De ska blomma som vinrankan: Så som det står skrivet (angående resten av Israel, som liknas vid en vinranka): "En vinranka fick du att resa ur Egypten..." (Ps. 80:9)

Att bilden av konvertiter som inympas på eller slår rot i trädet Israel använts av både Paulus och Abahu är inte konstigt. I såväl rabbinsk judendom som i kyrkan har man alltid tagit emot konvertiter. I antiken fanns det gott om icke-judar i synagogorna. Anledningen till att konvertering kom att bli ovanlig hade ingenting med judar att göra, utan med det faktum att både kristna och islamiska härskare belade konvertering till judendom med hårda straff. Att judisk konvertering har gått upp så drastiskt idag har inte att göra med ett skifte bland judar så mycket som ett i kristna majoritetssamhällen.

Judiska församlingar består i allt högre utsträckning av judar som valt sin judiskhet snarare än fötts in i den och det medför frågor. Det medför även frågor för kristna, som ibland tycks helt oförberedda på att någon skulle kunna lämna ett kristet liv för ett judiskt istället för tvärtom, som tidigare har varit den enda möjliga vägen. Däremot ändrar det inte den judiska grundhållning som säger att det inte finns något egenvärde i konvertiter. Anledningen till att judar inte missionerar är ju inte för att man vill hålla murarna höga till en exklusiv grupp utan för att man kan nå G-d lika bra genom andra religiösa traditioner. Varför ska en muslim bli jude när islam är en fullgod väg att nå G-d på?

Mission är för många judar – liksom för många andra minoritetsfolk – inte ett positivt laddat ord utan tvärtom en kod för kulturellt folk mord: att utrota en grupp inte genom att döda medlemmarna i den utan genom att få dem att upphöra med att vara sig själva. Det har ofta varit det uttryckliga målet i kristen mission att judar ska upphöra att vara judar. Även om personerna i sig överlever så ska judenheten upphöra att finnas som grupp och religiös tradition. Man kan fråga sig vad för typ av inkludering det är och om man inte då hellre blir exkluderad. Bilden av rötter och grenar är också vacker *inom* den judiska och den kristna gruppen. Som bild för relationen mellan dem är den dock inte helt oproblematiserad: har judar något att säga till om när kristna beskriver fram sig själva som inympade på Israels träd? Vill vi ha den där grenen där? *Inom* kristendomen är det viktigt att ingen längre är jude

eller grek, och *inom* det judiska folket är konvertiter en del av rotsystemet. Men hur förgreningarna, vare sig de är de oliv-, palm- eller andra grenar, förhåller sig till varandra är något vi måste reda ut *tillsammans*.